

Stuerne står fortsat som på hans tid. Hansens Jacobsens nære ven, tegneren og maleren Jens Lund, døde i 1924, samme år som museet blev indviet. Ved en senere testamentarisk beslutning modtog museet en stor samling af hans værker på papir og lærred - et vigtigt udgangspunkt for grundig fremvisning af de symbolistiske strømninger i dansk kunst.

Gradvist blev museet atter for småt. I 1975 opførtes den lange gang, der skulle være forbindelsesled til det gamle bibliotek. Den gode bygning fra 1940 fik museet fuld rådighed over fra år 2000. Siden 2005 har Vejen Billedskole holdt til på loftet med 50-70 elever om ugen. I kælderens er der en alsidig keramiksamling. De to sale i den høje stue huser årligt 4-5 særudstillinger. Mellem salene ligger publikumsrummet med Børnehjørnet og pauseplads til de voksne. Der kan man bruge museets omfattende hjemmeside: www.vejenkunstmuseum.dk.

dk. På den præsenteres store mængder ellers utilgængeligt og utrykt materiale om museet og samlingen – også om de utilgængelige dele såsom gravstenene, gamle fotos og samlingen af Jens Lunds arbejder på papir. Via internettet kan man få det hele serveret hjemme i stuen.

Andre udflugtsmål i området På Vejen Kirkegård er der mange af Hansens Jacobsens gravsten – en guide kan købes på museet. Få kilometer borte ligger Askov Højskole med bl.a. malerier af Olivia Holm Møller og Agnes Slott-Møllers *Dagmarrelief*. På Askov kirkegård står Hansens Jacobsens og andre kunstneres gravsten over en række af højskolens markante personligheder. Tæt på højskolen ligger Skibelund Krat med en god blanding af natur og stærke skulpturmonumenter. Der står *Magnusstenen* af Niels Skovgaard og *Modersmålet* af Hansens Jacobsen. Lidt længere mon vest ligger Egns museet Sønderkov. Nordøst for Vejen står i Bække Hansens Jacobsens *Havfruespringvand* ... og ser man efter på hjemmesidens database over hans grav- og mindesten, er hans værker spredt ud over det ganske Danmark.

God fornøjelse på museet – og på gensyn!

www.vejenkunstmuseum.dk

Øverst: I den nordlige ende af Vejen havde Hansens Jacobsen frem til 1924 sit hjem i "Hyttten", aftægtsboligen til forældrenes firlængede gård. "Hyttten" ses midtfor, hans "huggehus" til venstre og den hvide skorsten markerer keramikværkstedet til højre.

Nederst: Kaja og Niels Hansens Jacobsen i atelieret ved Skibelund Krat.

T.h: Troldespringvandet fra 1923 ikklædt "vinterpels".

En introduktion

På Vejen Kunstmuseum forundres mange førstegangsbesøgende over at finde et velfyldt hus med et indhold, der kræver et længere besøg. Hovedforklaringerne er billedhugger Niels Hansens Jacobsen (1861-1941) og den stedlige synergi, der først i 1900-tallet opstod i en vekselvirkning mellem dannelsesinstitutionen Askov Højskole og et dynamisk erhvervsliv omkring den hastigt voksende stationsby.

Vejen Kunstmuseum er i dag både et periodemuseum og et enkeltmandsmuseum. Billedhuggeren gjorde allerede i sin samtid plads til kollegers værker, og fik i 1927 påbegyndt samspillet med Ny Carlsbergfondet om opbygning af malerisamlingen. Hovedvægten ligger på den danske symbolisme. Der er værker af f.eks. Rudolph Tegner, Jens Lund, Anna E. Munch, Ejnar Nielsen, Hans Nik. Hansen, Vilh. Hammershøi og L.A. Ring.

Museet rummer en stor keramiksamling, hvor kernen er Hansens Jacobsens værker. Dertil vises keramik af hans jævnaldrende samt senere tiders stentøj og kunstnerkeramik – ofte skulpturelle værker,

hvor billedkunstnere med glasuren har afprøvet farvens effekt på de modellerede former. Hansens Jacobsen blev født og voksede op i Vejen. Han fravalgte at overtage familiens landbrug, og blev i stedet billedhugger. I 1884-88 gik han på Kunstakademiet i København, og debuterede i 1889 med *Loke lænket til Klippeblokkerne*. Efteråret 1891 drog Hansens Jacobsen med sin kunstnerhustru Gabriele (født Rohde, 1862-1902) på rejse gennem Europa. I 1892 fandt de en atelierbolig i *La cité Fleurie* på Boulevard Arago, Paris. Hjemmet blev et mødested for danske kunstnere, særligt symbolisterne som Johannes Holbek, Jens Lund, Axel Hou og Rudolph Tegner.

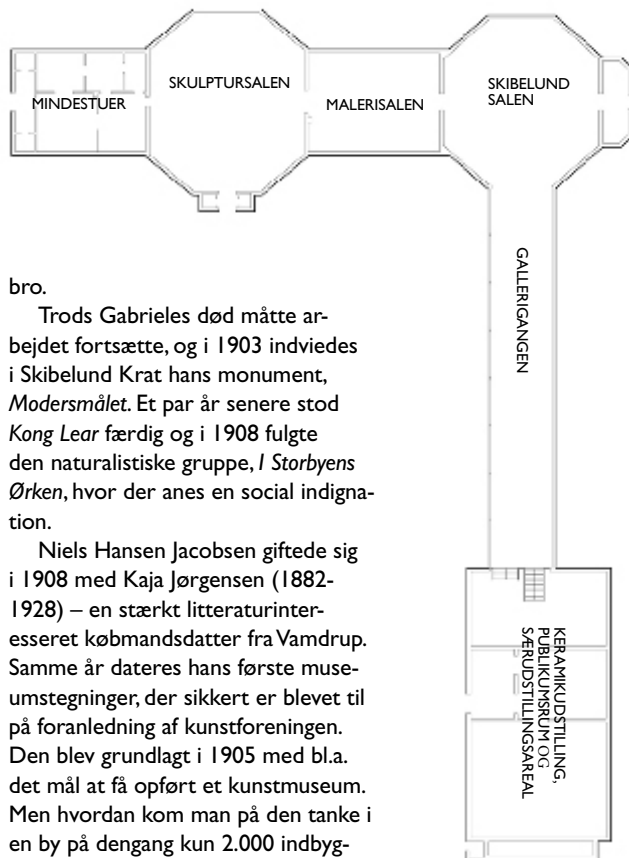
Ud fra H. C. Andersens *Fortællingen om en Moder* skabte Hansens Jacobsen i 1892 sit gennembrudsværk, *Døden og Moderen*. Skulpturen viser hans overgang fra en naturalistisk form til en ny stil. Han forenede kunsthåndværkets organiske slyngede formideler under art nouveau'en med symbolismens tankegods i skildringen af de store følelser, særligt sorgen. Med værker som *Skyggen*, *Natten*, *Friheden*

**VEJEN
KUNST
MUSEUM**

og *Militarismen* gav han i løbet af 1890'erne uhåndgribelige begreber en overbevisende tredimensionel form. Hansen Jacobsen skabte sit helt eget "sprog" ved en stiliseret opbrydning af overfladen.

I Paris startede Hansen Jacobsens livslange leg med glaseret keramik. I ler skabte han portrætter, udkast til skulpturer og brugsformer. Hans keramik stod i stærk kontrast til datidens ensartede, masseproducerede varer. Vel havde han en drejeskive, men stykkerne prægedes af individuel bearbejdning. Han trykkede, trak og skubbede de drejede former. Måske fik de en sokkel af træ eller metal, eller det keramiske arbejde efterbehandlede med forskellige metaller. Koblingen af glaseret stentøj og bly - blyndfattet keramik - blev hans helt egen niche. Det mest markante resultat er det symbolistiske ikon *Stiliseret bjergland-skab*, en amorf lerklump højnet med bjergtinder og vandflydninger af tin.

I 1901 holdt Hansen Jacobsen en stor separatudstilling i Den Frie Udstillings bygning i København. Han tilbød skulpturmæcenen, brygger Carl Jacobsen (Carlsberg), det hele på favorable vilkår. Til støbning i bronze bestilte denne sidenhen *Trolden* samt *Døden* og *Moderen*. Trods en fin modtagelse i de trykte medier blev udstillingen ingen økonomisk succes. Der blev solgt én krukke! Og det følgende år kom et lammende slag - hans hustru død. Hansen Jacobsen vendte hjem til Danmark med delt bopæl. Om sommeren boede han i Vejen, i *Hytten*, aftægtsbolig til hans forældres firlængede gård. Huset kan fortsat ses i den nordlige ende af byen (*hold venligst afstand - privat bolig*). Vinteren tilbragte han i København med lejligheden og atelieret på Øster-

bro.

Trods Gabriele's død måtte arbejdet fortsætte, og i 1903 indviedes i Skibelund Krat hans monument, *Modermålet*. Et par år senere stod *Kong Lear* færdig og i 1908 fulgte den naturalistiske gruppe, *I Storbyens Ørken*, hvor der anes en social indignation.

Niels Hansen Jacobsen giftede sig i 1908 med Kaja Jørgensen (1882-1928) – en stærkt litteraturinteresseret købmandsdatter fra Vamdrup. Samme år dateres hans første museumstegninger, der sikkert er blevet til på foranledning af kunstforeningen. Den blev grundlagt i 1905 med bl.a. det mål at få opført et kunstmuseum. Men hvordan kom man på den tanke i en by på dengang kun 2.000 indbyggere? Medvirkende årsager har været billedhuggerens stærke personlighed,

Nederst t.v.: Gabriele og Niels Hansen Jacobsen i atelieret i Paris omkring 1900-1901.

T.h.: I den oprindelige opstilling i Skulptursalen havde billedhuggeren arbejdet med en klar symmetri med *Astronomien* og *Militarismen* i midteraksen. *Døden* og *Moderen* spejledes af *Friheden*, mens *Skyggen* og *Natten* sammen løb gæsterne i møde.

det liv, der udspandt sig på Askov Højskole, samt den kendsgerning, at Vejen frem til 1920 lå på den yderste kant af Danmark. Her ville man vise, hvad landet kunne byde på. Halvdelen af de nødvendige midler blev fremskaffet, men Kulturministeriet ville ikke spæde til. I 1911 fik byen af Hansen Jacobsens fars bo et jordlod forbeholdt museets opførelse. Sagen trak ud, og Hansen Jacobsen valgte i 1913-14 at bygge sit atelier/museum i Skibelund Krat, kun få kilometer vest for Vejen. Stedet var fra 1860'erne et samlingspunkt for de, der arbejdede for at rykke den daværende grænse mod syd – tyskerne stod på den anden side af Kongeåen, lige neden for Skibelund. Meget af Hansen Jacobsens tid gik nu med hugning af gravsten og monumenter samt fremstilling af keramik, der fra midten af 1930'erne fik hans fulde opmærksomhed. 1918-19 skabte han *Skyen*, der står på Museumspladsen i bronze. Den er det nærmeste, han nåede art deco.

I 1922 fik Hansen Jacobsen sit livs opgave: At udforme kølebassinet til Vejen Elværk. Resultatet blev en af Nordeuropas mest geniale fontæner. Trods frost og kulde sprang det året

rundt takket være brandvarmt vand, der var blevet kogende under afkøling af elværkets turbiner. I bassinet blev vandet atter koldt og kunne igen cirkulere ind om turbinerne. Ved stærk frost fik Trolden istapper eller "Vinterpels", som billedhuggeren sagde. Det varme vand flyder ikke længere, og springvandet står stille om vinteren.

Hansen Jacobsens nære ven, forfatteren Jeppe Aakjær, holdt festtalen ved indvielsen i sommeren 1923. Da forlød det, at billedhuggeren ville opføre sin privatbolig ved atelieret i Skibelund Krat. Rygtet medførte en mønstring af støtte. Blandt byens dengang 3.000 indbyggere fik alle foreninger i fællesskab indsamlet 1/3 af byggesummen. Dertil kom 1/3 fra sognerådet og 1/3 fra billedhuggeren selv til betaling af hans privatbolig.

Den 1. juli 1924 fejredes åbningen af Vejen Kunstmuseum, der samlede tre funktioner:

- 1) midtfor står fortsat 'hertet', den mægtige sal til skulpturerne
- 2) mod nord - til venstre som man træder ind - findes hans hjem med stuerne intakte
- 3) mod syd/højre ligger den røde Malerisal, der oprindeligt var kunstnerens værksted.

Som 70-årig blev Hansen Jacobsen i 1931 æresborger. I årene 1932-34 skabte han i atelieret i Skibelund sit sene hovedværk, *Livets Spil*. Afstanden til det atelier blev billedhuggeren for trangt. Med midler fra Ny Carlsbergfondet blev Skibelundbygningen i 1938 sten for sten ført til Vejen. I billedhuggerens sidste leveår tjente den ham som værksted; i dag udgør den museets sydlige, grønne kuppelsal. Efter Hansen Jacobsens død blev også hans bolig en del af museet.